

Za gospodarje

Maribor, dne 27. decembra 1933.

Dajte kmetu kmetijsko zbornico!

(Dopis iz laškega okraja.)

Klic po stanovskih zastopstvih se vedno pogosteje pojavlja po raznih državah. V naši državi že imamo različne stanovske zbornice. Zelo dolgo že obstoji v Ljubljani zbornica za trgovino, obrt in industrijo, kjer so včlanjeni vsi trgovci, obrtniki in industrijalci iz Slovenije. Pri vsakem novem zakonu ali uredbi, ki se tiče zgoraj omenjenih stanov, pada svoje mnenje trgovska zbornica in dostikrat z uspehom. Tudi delavci, ki so včlanjeni pri Okrožnem uradu za varovanje delavcev, imajo že več let Delavsko zbornico, in letošnje jesen so novič volili delegate za Delavsko zbornico.

Nastane vprašanje: Zakaj pa kmet nima svojega stanovskega zastopstva? Sicer se že dolgo o tem govori in piše, pa vendar je videti, da se to zavlačuje v škodo kmeta. Ali bi se menda ne imela Kmetijska zbornica o čem posvetovati? Gotovo bi bilo gradiva dovolj, le pogledjmo nekaj najbolj navadnih zadev: Lansko leto, oziroma jesen, so kmetje vsled suše in nizkih cen goveje živine klali živino doma in meso razprodajali. Toda kmalu so se oglasili mesarji po svojih združenjih in po obrtni zbornici v Ljubljani in so dosegli, da so oblasti začele popolnoma drugače tolmačiti obrtni zakon kot prej in je sedaj zakol živine po živinorejcu kmetu skoro popolnoma onemogočen. Ne bom trdil, da se morda niso prekoračile meje in so se morda dogajale zlorabe, ki niso bile v korist naši živinoreji, vendar sem mnenja, da bi bilo prej treba zaslišati kmeta, oziroma kmetško stanovsko zastopstvo, predno se izdajo ukrepi, ki tako v živo zadenejo kmetškega gospodarja, kakor je ravno ukrep banske uprave, po kateri je prepovedano kmetu doma zaklati ži-

vino in meso razprodajati, razen ako se živina ponesreči.

Tudi gostilničarji so začeli po svojih organizacijah na vso moč boj svobodni nadrobni prodaji vina po vinogradniku.

Tudi šolski zakon je potreben, da se popravi v korist kmeta. Po sedaj veljavnih predpisih morajo otroci obiskovati osem let ljudsko šolo. To pa je za hribovite kraje, kjer zaradi razdalje in vremenskih neprilik ne morejo otroci začeti obiskovati šole s šestim letom, ampak pozneje, ko so stari osem, morda devet let, vendar nesmisel, da bi moral hoditi v šolo do 16. ali do 17. leta svoje starosti. Saj je znano, kako težko kmet čaka, da mu otroci brž pomagajo pri gospodarstvu. Znano pa tudi je, ako se otroci v starosti 14 do 15 let ne navadijo kmetškega dela, ne bodo potem kaj prida.

Tu so navedene nekatere zadeve, ki zadevajo kmetške koristi, pa je še mnogo drugih, kjer bi se moglo zaslišati kmetške zastopnike. Zato pa dajte nam toli potrebno in tolikokrat obljubljeno Kmetijsko zbornico!

Gospodarska vprašanja in odgovori.

Vprašanje J. P., o. g.M. v M. **Prosim recept, kako se da napraviti umetni mošt?** — Odgovor: Receptov za umetni mošt nimamo in Vam jih ne moremo dati, ker je naprava umetnega mošta (po Vašem besedilu!) ali vina po zakonu o vinu najstrožje prepovedana. Mogoče pa ste se samo nerodno izrazili in mislite morda na tkzv. čistogojene kvasnice (drože). Le-te so po zakonu o vinu dovoljene in se jih uporablja, če mošti slabo kipijo ali sploh nočejo kipeti, če se je kipenje zaustavilo, pri razsluzenih moštih iz gnilega grozdja, pri jabolčnih moštih in pri moštih iz jagodičevja itd. Čistogojene kvasnice lahko naročite pri

banovinski kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Mariboru (Urbanova ulica). Posamezna cevka stane 2 Din, navodilo k uporabi 1 Din. Naročila je kolkovati s kolkom 5 Din. Razpošilja se po povzetju.

Vprašanje A. Z. v P. o. j. ž. **Ali smem zalivati staro vino iz leta 1931 z letošnjim vinom, ki še ni popolnoma čisto? Kje in kako hraniti zalivno vino?** —

Odgovor: Vino, ki ga jemljemo za zalivanje, bi moralo biti vsaj enake kakovosti in starosti, kakor vino, ki ga zalivamo, na vsak način pa mora biti nepokvarjeno, čisto in stanovitno. Vino za zalivanje hranimo v manjši posodi, in ga po vsakem zalivanju od vrha nekoliko zažveplamo, da se s tem obvaruje škodljivega vpliva zraka, oziroma mikroorganizmov. Nikakor pa ni priporočljivo, da bi vse vino mesto zalivanja vsak teden v sodu od vrha zažveplali, ker bi se sčasoma navzelo take množine žveplovega dvokisa, da bi bilo prežveplano. Zalivno vino bo tedaj sčasoma tudi prežveplano, ali to ne škoduje, ker ga ne pijemo; temveč ga vsak teden ali vsakih 14 dni le nekaj litrov porabimo za zalivanje, kar se v ostalem vinu razgubi. — Vino iz leta 1931 je bilo brezdvomno boljše od letošnjega in Vam nikakor ne priporočamo zalivati ga z letošnjim vinom, ker bi potem postalo manj vredno in bi se ponovno skalilo, bi postalo motno. Najbolje bo, da vino iz leta 1931 raztočite v manjše sode in ga zapolnjujete z istoletnim vinom.

Vprašanje A. K. v Sv. P. pri P. **Zakaj se sadni mošt ne učisti?** Odgovor: Različni so lahko vzroki, da se sadni mošt ne učisti. Eden glavnih vzrokov je hranjenje mošta v premrzli kleti, tako da ne more kipeti, ali pa da prepočasi kipi. V tem slučaju spravite mošt v prostor, ki naj ima vsaj 12 do 15 stopinj C toplote. Pri tej toploti bo sladkor lažje pokipel in mošt se bo učistil. — Mogoče pa je, da v moštu že ni več dovolj močnih kvasnic glivic, ki pretvorijo sladkor v moštu v alkohol in v ogljikov dvokis, ki so torej povzročiteljice kipeanja. Zato priporočamo, da dodate moštu tkzv. čistogojene kvasne glive, ki jih lahko naročite pri ban. kmet. posk. in kontrolni postaji v Mariboru. Navodilo o uporabi čistih drož je priloženo.

— Če je pa mošt pravilno pokipel, pa se vendar noče čistiti, potem je temu morda krivo, da vsebuje prevelike množine beljakovin, nasprotno pa da ima premalo čreslovine. Čreslovina namreč sluznate beljakovine zakrknje, da se vsedejo na dno in mošt se učisti. Tak mošt je potem čistiti kakor vinski mošt, oziroma vino; in če mošt čistila ne sprejme, je to dokaz, da je v njem premalo čreslovine. Čreslovina (tanin) se dobi v drogeriji. — Da se Vaš sadjevec noče čistiti, so lahko še drugi vzroki. Zato bi bilo dobro, da pošljete en vzorec tega jabolčnika najbližjemu kmet. zavodu ali da ga daste preiskati po kakem Vam bližnjem strokovnjaku, da se dožene pravi vzrok in po tem da potrebno navodilo.

Vprašanje I. R. v B., G. pri B. **Ali bi kazalo gnojiti vinograd, kjer je samo sivi pesek, z Nitrofoskalom?** — Odgovor: Pretežno peščene zemlje ali celo sam čisti pesek se sploh ne gnojijo z nobenim umetnim gnojilom, temveč redno in bogato s hlevskim gnojem ali kompostom. Umetna gnojila in tudi Nitrofoskal, ki je sicer izvrstno umetno gnojilo, ker vsebuje tri glavne redilne snovi za rastline in tudi za vinsko trto, se v pesku večinoma prehitro izperejo v prevelike globine zemlje, kjer so brez vsake koristi.

Ljudski pravnik.

Na obroke kupljen kotel in tožba na izplačilo. Hisr. Od potnikov je Vaš oče kupil na svojem domu kotel za 1300 Din, ki jih bo plačal v mesečnih obrokih v znesku 110 Din. Do kupčije je prišlo po dolgem razgovorjanju in po raznih obljubah, kako bo oče svoj dolg lahko odplačal. Poslanega kotla oče ne more plačevati in ga je nič obrabljenega poslal na svoje stroške. Tvrdba je nato tožila očeta za celotno kupnino 1300 Din. Oče se je obrnil na potnika, ki je prodal kotel; potnik je pregovoril očeta, da je isti obljubil, da bo plačal, ker ne mara sodnih stroškov. Radi bi vedeli, katero stališče je pravilno; če je oče dolžan kotel prevzeti in plačati kupnino. — Če je oče kupil kotel po 9. 3. 1932 na svojem domu od potnikov, kamor jih oče ni

poklical, je bila ta pogodba neveljavna ter je oče storil popolnoma pravilno, da je poslal kotel nazaj. Če je oče tožen, mora pri sodišču ali razsodišču, kjer je tožen, sam ali po svojem zastopniku ugovarjati tožbi, da je bila sklenjena pogodba ničeva, vsled česar ni tudi ničesar dolžan in da zato tudi ničesar ne plača. Tako pravdo bi moral oče dobiti razen, ako bi tvrdka po svojem potniku dokazala, da je oče potnike poklical na svoj dom za to, da sklene kupno pogodbo. Ravnal pa je oče popolnoma neprevidno, da je šel k potniku in obljubil plačilo. Potnik ima seveda velik interes na tem, da oče plača kupnino, ker bo on dobil od sklenjene kupčije procenke (provizijo). Če se ni spustil oče v tožbo in ugovarjal neveljavnost pogodbe, bo seveda moral plačati celotni iztoženi znesek in še pravdne stroške. — Še enkrat: Bodite previdni pred potniki in ne sklepajte nobenih kupčij na svojih domovih, ker se vedno znova pokaže, da pri vseh takih kupčijah vleče ta kratkega vedno naš slovenski kmet in delavec. Vrata so za vsiljive tuje potnike najboljše sredstvo.

Zastaranje odvetniških stroškov. Kis. Ste posestniški sin. Pred 8 leti ste imeli pravdo. Ker so se Vam stroški svojega zastopnika zdeli previsoki, jih niste plačali. Sedaj Vas odvetnik ni terjal že 4 leta. Vprašate, če Vas ima še pravico terjati. — Vsekakor je jasno, da ima pravico terjati in celo pravico tožiti. Vi pa imate pravico, da v tožbi ugovarjate zastaranje odvetnikove terjatve, nakar bo tožba zavrnjena. Odvetniški stroški zastarajo v treh letih; ako pa ste svoj dolg na odvetniških stroških priznali, teče rok treh let od časa tega priznanja naprej. Taka je postava. Lepo pa seveda ni od Vas, ako ne plačate odvetnikovega dela. Če ni dolg previsok, stopite k odvetniku in se pogovorite, koliko da Vam popusti, nakar plačajte po svojih gospodarskih močeh in po svoji vesti. V življenju ne sme odločevati sama pisana postava, marveč mora še krepkeje vladati vest in poštenje. Seveda pa s tem še ni rečeno, da Vas mi silimo, da na vsak način plačate. Svojo vest si lahko tudi potolažite s tem, da je odvetnik stroške že črtal in popustil, ker Vas ni opominjal 4 leta. Storite, da bo

prav, predvsem pa, da bo Vaša vest popolnoma mirna.

Dedna pravica otroka. Paž. Vaš oče je umrl. Napravil pa je oporoko, s katero je vse svoje premoženje zapustil enemu otroku, dočim drugim ni ničesar zapustil. Zanima Vas, če je taka oporoka veljavna, zlasti ko ste vsi otroci enako pridno delali. — O vsem tem je natančno pisal koledar »Slovenskega gospodarja« za leto 1933 v spisu »Oporoka«. Oče je lahko napravil tako oporoko, da je vse zapustil enemu otroku in zaradi tega oporoka še ni neveljavna. Vendar pa imate vsi ostali otroci pravico do dolžnega deleža, ki Vam ga mora plačati oporočni dedič. Na plačilo dolžnega deleža morate oporočnega dediča tožiti, če ne bo hotel dolžnega deleža zlepa plačati. Dolžni delež znaša polovico onega zneska, kar bi dobili, ako bi oče umrl brez oporoke. Na primer: Ako je vrednost zapuščine 20.000 Din, je pet otrok. Ako bi oče umrl brez oporoke, bi vsak dobil 5000 Din; ker je pa napravil oporoko in vse zapustil enemu, ostale pa prezrl, morete ostali otroci zahtevati vsak znesek 2500 Din, to je polovico od zneska 5000 Din.

Zastaranje davkov. Maško. Leta 1925 ste kupili 19 oralov travnika, a davkov niste plačevali, ker Vam jih ni nihče predpisal. Vsled tega ste šli letos na davčno upravo in jih vprašali, kako je s tem, da ne plačate davkov. Naenkrat pa seda jzahtevajo, da morate plačati davke od leta 1925 naprej do leta 1934. Vprašate, če morejo to zahtevati in če ste dolžni plačati. — Pravica države do odmere davka zastara v petih letih od dne 1. januarja onega leta, v katerem je davčna obveznost nastala. Ako ni davčna uprava predpisala davkov prejšnjemu lastniku, jih more Vam predpisati samo za pet let, torej za leta 1929 do 1933. Ako se bo odmera glasila tudi za prejšnja leta, morate za pet let davek plačati, glede ostalega predpisanega davka pa morate pravočasno vložiti pritožbo, ker se Vam sicer lahko zgodi, da bote morali vsled zamude plačati celoletni predpisani davek.

Stanovanjska pravica. Mombo. Vaš mož je pri prodaji svojega posestva dogovoril preživitev zase, glede stanovanja pa je tudi v pisni pogodbi dolo-

čeno, da sme imeti Vaš mož pri sebi eno osebo. Ker je spoznal, da sam ne more živeti, zahteva, da se vrnete k njemu, česar pa ne pusti kupovalka, ki zahteva, da se preselita z možem na njeno prejšnje posestvo. Vi se pa bojite, da bote s preselitvijo izgubili stanovanjske pravice, ker je prejšnje posestvo že preveč zadolženo. Vprašate, če bi se prepis stanovanjskih pravic dal napraviti veljavno na občini. — Če si je mož ob prodaji izgovoril stanovanjsko pravico še za eno osebo, potem ste seveda lahko tudi Vi obenem v prodani hiši. Če ni prodano posestvo preveč obremenjeno z dolgovi, je najbolje, da se vknjiži mož s svojimi pravicami na to posestvo. Če je prejšnje posestvo kupovalke preveč zadolženo, se ne pustite izigravati, da končno ras ne pridete ob svoje pravice. Če je pred Vami, že več upnikov, ki bi kupnino popolnoma izčrpali, bodo ugasnile tudi Vaše stanovanjske pravice. Na občini ne morete napraviti takega dogovora, s katerim bi lahko nato svoje pravice vknjižili, ker bi bilo treba podpis kupovalke overiti pri sodišču. Bodite previdni, da ne izgubite nazadnje še pravice do stanovanja!

Posojilo. Maloč. Radi bi dobili 5000 D posojila za plačilo prenosnine (desetka) in ostalih stroškov na nezadolženo posestvo. — V današnji težki denarni stiski Vam noben denarni zavod ne more posoditi gotovine. Svetujemo, da jo poiščete pri znancih in prijateljih, ki imajo morda denar doma in ga ne vložijo v denarne zavode.

Razna obvestila.

Ustanovitev Zveze selekcijskih organizacij za slovensko belo govedo v Mariboru. Preteklo sredo dne 20. t m se je vršila v Mariboru na Vinarski in sadjarski šoli ustanovna skupščina Zveze selekcijskih organizacij za belo slovensko (marijadvorsko) govedo, ki jo je sklicala banska uprava. Kako velika je bila potreba po ustanovitvi take zveze in kako veliko zanimanje je vladalo pri živinorejcih za ustanovno skupščino, že kaže dejstvo, da so se vsi delegati obstoječih živinorejskih organizacij in tudi vsi ostali povabljeni skupščine polnoštevno udeležili. Skupščino je vodil

načelnik kmet. oddelka ing. Zidanšek. Po poročilih o stanju živinoreje in o dosedanjem selekcijskem delu v srezih, kjer se redi belo slovensko govedo, ki sta jih podala sreska kmetijska referenta Zupanc in Wernig, je ban. referent za živinorejo ing. Wenko obrazložil pravila in jih prečital. Bila so sprejeta z nekaterimi manj važnimi spremembami soglasno. Pri volitvah, ki so nato sledile, je bilo izvoljeno sledeče načelstvo: načelnik: Rogina Anton, Podgorje; podnačelnik: Zupanc Martin, živinorejski referent, Maribor; tajnik: dipl. agr. Šiftar Emerik, Maribor; blagajnik: Skofič Peter, vet. svet., Maribor; odborniki: Goričar Matija, Mozirje; Glančnik Pavel, Pragersko; Kitek Simon, Studenice; Lobe Franc, Slovenjgradec; Košan Ivan, Šoštanj; Barth Jože, Št. Janž; in Smarčan Janko, Jarenina. Tako se je uvrstila Zveza selekcijskih organizacij za belo slovensko govedo kot zadnji člen verige ostalih živinorejskih selekcijskih zvez naše banovine. Ker je v živinoreji napredek samo v vztrajnem, smotrnem in organiziranem delu, smemo gledati z upanjem v bodočnost te naše najvažnejše kmetijske panoge.

Cene in sejmiska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg 23. decembra so pripeljali špeharji 116 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 12—14, špeh 11—13 Din. Kmetj. so pripeljali 1 voz sena po 45 Din, 2 otave 45, 4 vaze kumpirja 0.75—1, 20 vreč čebule 1.50—2, 20 vreč zelja 0.75—2. Radič 12—14. Jabolka 4—8, hruške 4—6, suhe slive 8—12, celi orehi 9—10, luščeni 30—32. Na trgu je bilo 14 vreč pšenice 1.50, 6 rži 1.25, 18 ječmena 1, 20 koruze 1—1.25, 16 ovsa 0.75—1, 8 prosa 1.25, 4 ajde 1, 2 prosenega pšena 2.50, 6 ajdovega pšena 4, 16 fižola 2—3. Kokoši je bilo 120 po 20—30, 1113 piščancev 25—60, 14 gosi 50—90, 129 puranov 45—100, 30 rac 20—25, 36 kuncev 5—30. Smetana 10—12, surovo maslo 22—24, jajca 1—1.25 Din.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«